

NOORD-AMERIKA 3 - WEEK 6/7 ONTARIO

De grote steden van Quebec en Ontario hebben we achter ons gelaten. Het was een grote overgang voor ons, komend vanuit bijna onbewoond gebied naar de dichtstbevolkte regio van Canada. Het was met enige tegenzin dat we aan deze 'doortocht' begonnen en we hebben ons dan ook beperkt tot de highlights. In Toronto zijn we zelfs de auto niet uit geweest.

Op dit moment zijn we op Manitoulin Island in het Lake Huron. Op de ferry met de toepasselijke naam Chi Cheemaun in de taal van de Ojibwes. Hier wonen veel First Nations. Een derde van de bevolking is Indiaans. Het is ook het eiland van de Powwows, Uit alle Noord Amerikaanse reservaten komen naar deze indianenbijeenkomsten met danswedstrijden. A.s. zaterdag en zondag hopen we in Sheguiandah zo'n happening mee te maken.

Eerst terug naar waar we ons vorige verslag zijn gestopt: aan de Lawrence River tussen Quebec City en Montréal.

Vrijdag 21 juni

Onze rustdag bij Deschaillons. De meeste campinggasten zitten voor hun camper of caravan te genieten van het uitzicht op de rivier. Regelmatig passeren grote vrachtschepen naar en van Montréal. Maria doet de was en werkt haar dagboek bij, terwijl ik een reisverslag tik en voorzie van foto's. Verder lezen we wat en bergen de 'winterkleden' op. Het is vandaag een prachtige dag. Ook 's avonds kunnen we nu buiten zitten.

Zaterdag 22 juni

Zachtjes tikt de regen in de vroege ochtend op ons dak. Luifel en tent worden nat ingepakt, waarna we in Nicolet onze voedselvoorraad aanvullen en een kop koffie drinken bij Tim Hortons. 's Ochtends vaak een ontmoetingsplek voor de in de buurt wonende ouderen. De werkende mens heeft minder tijd en neemt met de auto de Drive-Through. Auto's hebben standaard bekerhouders, wel zo gemakkelijk. De slanke klanten nemen alleen koffie, bekertjes van een halve liter, de meer omvangrijke vullen dit aan met chocoladekoeken, brownies en muffins. De keuze is groot en aantrekkelijk. En uit eigen ervaring weet ik inmiddels, óók lekker.

Dit is de grensstreek waar Fransen en Engelsen voortdurend strijd heb-

ben geleverd, vaak met medewerking van de diverse indianenstammen, die vervolgens ook elkaar weer uitroelden. We bezoeken Fort Chambly aan de Rivière Richelieu. Een imposant kasteel met kantelen en schietgaten. Al gebouwd in de zeventiende eeuw, eerst ter verdediging tegen de Engelsen en de Irokezen, later tegen de Amerikanen. Zelfs een Nederlander, een zekere Schuyers heeft hier ooit een rol gespeeld. Hij kwam vanuit het zuiden de fortbewoners te hulp en redde hen uit hun benarde positie. Maar dat was lang geleden, toen wij hier ook nog een vingertje in de pap hadden. De tijd van Pieter Stuyvesant en consorten, schat ik zo in.

Onderweg passeren we boom- en wijngaarden. Hier staan ook buitenhuizen van rijke Canadezen en Amerikanen. Vaak mooi, soms ook lelijke gedrochten met torentjes, uitbouwtes en andere vreemdsoortige aanhangsels.

De sluisen bij Ponton Richelieu zijn ook de moeite waard. Ze worden nog steeds met de hand bediend door zes sluiswachters, allemaal jongelui die in de stromende regen van sluis naar sluis sprinten om de pleziervaart ter wille te zijn. Opperhoofd Jean-Philippe is één spraakwaterval en neemt voor ons ruimschoots de tijd.

De camping staat voor een groot deel blank maar samen met de eigenaar vinden we nog een redelijk begaanbare plek. We halen de laarzen uit de kist. Gelukkig is het na tien uur eindelijk droog en gaan vanwege de aankomende provinciale feestdag de eerste vuurpijlen de lucht in.

Zondag 23 juni

Rond negen uur zijn we in het oude centrum van Montréal. We parkeren de auto bij het plein van de basiliek en wandelen op ons gemak, het is broeierig warm, langs de kades met de jachthaven, de oude graanelevator en het park. Net als in Nederland op zondagmorgen, veel trimmers, ook op de fiets. Op de wandelboulevards treden straatmuzikanten op en een blazersensemble verzorgt een ochtendconcert. Voor de kathedraal maakt een jongen de mooiste en grootste zeepbellen tot groot vermaak van kinderen en hun ouders. Ook in Chinatown en de Portugese wijk hangt een gezellige sfeer. We doen een klein stukje ondergronds tussen een shopping-mall en het congresgebouw. Onder de

bovenstad ligt een ondergronds netwerk van dertig kilometer met winkels, bioscopen, pleinen, restaurants, hotels en banken. De Ville Souterraine. Wel zo handig in een stad waar de winters lang en streng zijn.

Het interieur van de Basilique Notre Dame is in blauw en roze uitgelicht. Het doet denken aan een luxe uitgevoerde kermisattractie. Helaas ontnemt al dat overdadige kitschlicht voor een groot deel het zicht op al het mooie houtsnijwerk.

Vanwege GPS-problemen kost het meer tijd om een camping in een van de voorsteden te vinden.

De camping staat zo goed als vol. Bij de kantine staat een vals zingende zanger de jeugd te vermaken. Waar na vuurwerk volgt. En later nog meer wanneer twee onweersbuien boven ons elkaar tegenkomen.

Maandag 24 juni

Het staat niet in de gidsen, maar de beroemde botanische tuinen blijken gesloten, ook het ernaast gelegen Olympische complex. Dan maar naar de Hill Royal met uitzicht over de stad. We wandelen, genieten van het mooie park, met vijvers en speelplaatsen, waar gezinnen en hele families zich installeren met hun picknick-

manden.

We hebben het adres van Heleen uit Ootmarsum en haar vriend Pi re. We ontmoeten ze afgelopen winter bij onze overburen Alphons en Marjan. Lang gezocht, want je hebt hier dezelfde straat met Est, Ouest of met niets en laten die nu h el ver uit elkaar liggen... Helaas treffen we ze niet thuis maar zo hebben we wel veel van de buitenwijken van de stad gezien. Het is overal gezellig, met veel authentieke winkels, terrassen en opvallend veel groen. In veel straten rijden we onder een boog van grote bomen. Er heerst op sommige plekken een uitgelaten sfeer met mensen met de Quebec-vlag, Quebec-hoeden, Quebec-pakken. Het lijken wel Nederlanders op weg naar het voetbalstadion.

Net buiten de stad rijden we onze eerste echte thunderstorm in. Kort maar heftig. De staart wordt voor even een rivier. Iedereen rijdt langzaam of gaat langs de kant van de weg staan.

We verlaten Route 40 en via kleine binnenwegen, vinden tussen de akkerbouwers en bossen een minicamping m t zwembad, waar Maria de shade inhaalt en ruim een uur baantjes trekt. Wanneer ik een duik wil nemen blijkt het bad gesloten. Tja...

Dinsdag 25 juni

Ottawa. De hoofdstad van Canada. Meteen in het centrum is het raak. We moeten stoppen voor het Parlementsgebouw. Daar wordt nog even een officieel tintje van de Provinciale Feestdag afgewerkt en marcheert de militaire muziekkapel ons tegemoet. Toch een beetje vreemd, een echte feestdag voor de Franstaligen en die mannen in de bekende Engelse rode uniformen en de zwarte hoge berenmutsen waarin hun hoofden bijna verdwijnen. We hebben met de jongens te doen want het is drukkend warm.

Na Parliament Hill gaan we door naar het Canadian Museum of Civilization. Architectonisch een prachtig gebouw en ook de exposities zijn indrukwekkend. In enkele uren loop je langs de geschiedenis van de Canade-

zen. Van de oorspronkelijke bewoners via de pionierstijd tot de vele bevolkingsgroepen die je nu in het land kunt tegenkomen. Alleen al de History Hall is zo groot als een voetbalveld. Het is echt een belevingsmuseum. Je wandelt als het ware bij de mensen naar binnen; door wigwams, blokhutten, vissershutten, langs een walvisstations. En overal hoor je de verhalen van ooggetuigen.

Meer stad willen we niet zien. Overkill.

In de namiddag rijden we

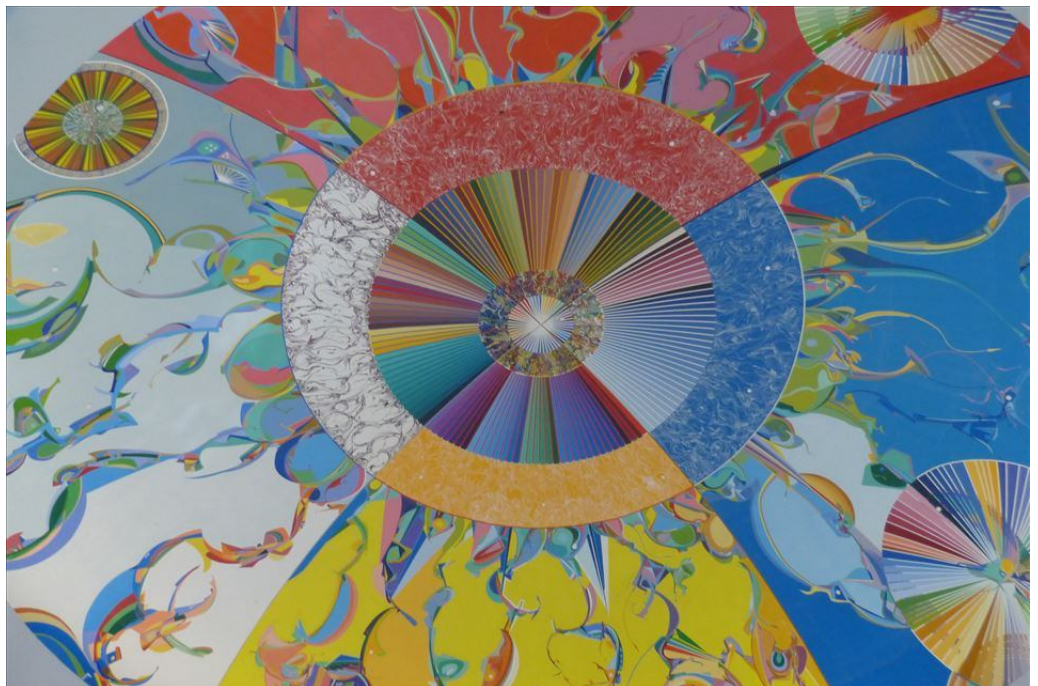
de auto op de brug van een Canadian Tire-garage. Olie verversen, doorsmeren, kleine inspectiebeurt. Alles onder het toezicht van een Friese emigrant. Weet je zeker dat het goed is! Vorig jaar fietste hij met zijn oude vader de Friese Elfstedentocht. Als we de garage verlaten, blijken alle piepjes en kraakjes van de afgelopen dagen verdwenen.

De eigenaar van de camping is niet thuis, maar een van de bewoners, Henri, van oorsprong uit Doetinchem, weet wel waar we mogen staan. 's Avonds kortstondig noodweer met zelfs een vuurbal achter ons op de camping. We blijven wat langer beneden zitten voor we ons in ons bed op de tweede etage wagen. Eerst nog wel even gekeken of de auto niet begon te drijven.

Woensdag 26 juni

De halve camping komt langs om te informeren of gisteravond hebben overleefd...

De koffie, met speculaasjes, drinken we bij Henri en zijn vrouw Femmy,  t de Jouwer. Beiden emigreerden

met hun ouders in 1952. Henri op de boot, Femmy met het vliegtuig. Voor hen was het geen keuze, je was acht en tien jaar oud en je ging. Het grote avontuur tegemoet. Ze zijn gelukkig met hun leven hier en genieten van kinderen, kleinkinderen en hun mooie stek op deze camping met visbootje aan de steiger. Door naar Kingston, een wat grotere plaats aan het begin van Lake Ontario. Statige lanen met mooie oude huizen onder Esdoorns en een stadsplein met imposante bakstenen gebouwen. Daarachter de jachthaven met zelfs een driemaster aan de kade. We sjouwen een paar uur rond en na een grote mok koffie nemen we de kustweg om met de ferry over te steken naar Prince Edward County. Na een rondrit over een smalle heuvelachtige weg door kleine dorpjes met schilderachtige huisjes en langs boomgaarden, bereiken we PP Sand Banks met mooie camping aan het meer waarin helaas niet gezwommen mag worden vanwege een ons onduidelijke bacterie. We worden ook gewaarschuwd voor 'Poison Ivy', gif van een plant dat gevaarlijk kan zijn voor lijf en leden. Maria heeft net in het plaatselijke weekblad gelezen dat geiten houden ontstresst, ze leveren mals en mager vlees, smakelijke melk en heerlijke kaas. Maar, in dit verband opmerkelijk, ze zijn ongevoelig voor poison ivy en eten zonder problemen de boosdoener.

Donderdag 27 juni

Toronto, maar dan op onze wijze.

Tot aan de voorsteden houden we de oude kustweg aan. Bermen vol bloeiende bloemen, fruitstalletjes bij boerderijen met verse aardbeien en links van ons het enorme meer.

We rijden in één ruk door Toronto. Eerst een uur voorsteden, dan een uur door het centrum met de wolkenkrabbers en de 553 meter hoge CNN Tower en dan nog eens een uur voorsteden aan de andere kant. Maria stuurt de auto behendig door het financial district, alsof ze niet anders gewend is. Ik moet het doen met Google Maps vanwege incomplete routing op de GPS. De kaarten voor de Garmin heb ik thuis op Open Street Map (overigens perfect voor het gratis binnenhalen van kaarten) handmatig aangeklikt en nu blijkt dat ik het onderste puntje van Ontario ben vergeten. Maar we komen de stad weer uit en zijn bijna 14 miljoen inwoners gepasseerd. Alle foto's zijn dus vanachter de voorruit gemaakt.

Tegen zeven uur vinden we een mooie camping op een groot recreatiepark met golfterreinen en een grote jachthaven met restaurant. Uit ervaring weten we dat dagschotels in havenrestaurants goedkoop (kunnen) zijn en inderdaad, even later zitten we achter een groot bord met frieten, omelet en groenten (Maria) en zalm voor mij. Alleen het glas bier is duur, maar dat is inmiddels bekend. Maria doet de was in de laundromat. De wifi is hier uitstekend, ook vanuit de auto. Ik vermaak me enkele uren met selecteren en downloaden van kaarten en rond middernacht heb ik heel Ontario in de Garmin. We kunnen weer navigeren!

Vrijdag 28 juni

In de stromende regen naar de Niagara Falls. Daarvan zie altijd de meest indrukwekkende plaatjes, die niet laten zien hoe hoog het pretparkgehalte rond de watervallen is. Torenhoge hotelcomplexen met kamers voor honderden dollars, vanwaar je met je geliefde, liggend in de jacuzzi, op de watervallen kunt neerkijken. Casino's, reuzenrad, een Guinness World of Records Museum, rondvluchten boven de waterval, alles is er.

Gelukkig is het zicht vanaf de wandelpromenade op de Falls gevrijwaard van al deze touristtraps.

En ze zijn indrukwekkend, vooral de Horseshoe Falls. Zevenhonderd meter breed en meer dan vijftig meter hoog dondert het water met veel lawaai naar beneden. Voor ons is de helft niet te zien door regen uit de lucht én een regen/mistgordijn van de waterval.

De attracties laten we voor wat ze zijn en langs het Erie-

meer keert de rust snel terug.

Na vier grote steden en dit waterballet zijn we een beetje overladen met indrukken. Liever weer de natuur, de kleine landweggetjes en dorpjes. Bij Fort Erie parkeren we de auto langs de weg. Een jochie van een jaar of twaalf ziet ons staan, wil van alles weten van de auto en de kaart op de deur, waarna hij ons op zijn MKB-fietsje begeleidt naar het jaarlijkse Peace Bridge Festival terrein. De Peace Bridge verbindt hier Canada met de USA. De braadworsten liggen al in de pan, de souvenirs, kleding en aanverwante artikelen zien er net zo uit als op de braderieën in Nederland.

Langs steeds grotere akkers met mais, peulen, en diverse graansoorten en steeds vaker Nederlandse achternamen op de brievenbussen, toeren we verder langs het Eriemeer naar Turkey Point.

Het is vrijdag, dus pannenkoeken. Om beurten achter het gasstel, zodat ze gloeiendheet op het bord belanden.

Zaterdag 29 juni

We gaan op zoek naar de familie Steunebrink, geëmigreerde Weerseloërs die hier in de buurt wonen. Ik heb goede herinneringen aan mijn oudleerlingen Lars, Marlie en vooral Jorn, die zowel in groep 7 als 8 aan mij was toevertrouwd.

Na enig zoekwerk komen we terecht op de boerderij van Lars, waar we van zijn vrouw Ingrid, Brabantse, horen dat hij net vertrokken is naar zijn moeder, Gerda, twintig kilometer zuidelijker.

We hebben vooraf geen contact gehad, dus de verrassing is groot en we worden hartelijk ontvangen.

Alphons is drie jaar, kort nadat ze een mooi nieuw huis bij het bedrijf hadden gebouwd plotseling overleden en heeft helaas niet lang kunnen genieten van al het werk dat ze samen hebben verzet.

Ze laten ons het bedrijf zien, we drinken koffie en na alle verhalen vertrekken we richting Jorn die weer twintig minuten verder, dicht bij het Huronmeer woont.

Het is een enthousiast weerzien. Ergens nog steeds dezelfde Jorn. Nu 32, een kop groter dan ik, en getrouwd met Evelyn, met haar ouders geëmigreerd uit Zwitserland. Ze hebben drie prachtige kinderen, een meisje van vier en een tweeling, een jongen en een meisje.

Aan de grote keukentafel praten we bij. Het verhaal over hun bedrijf is fascinerend. Jorn was geen jongen voor de schoolbanken, maar zijn vakkennis is indrukwekkend.

Jorn en Evelyn nodigen ons uit om samen ergens te gaan eten. Dat doen we iets verderop in een de dorpen aan het meer.

Ik probeer een beetje samen te vatten waar de familie mee bezig is. Het is eigenlijk één bedrijf, op drie verschillende plekken, dat ze samen runnen.

Bij Lars staan de biggetjes en bij Gerda en Jorn de zeugen. Op de bijna 500 ha landbouwgrond verbouwen ze voornamelijk mais, soja en tarwe. De duizenden varkens worden gehouden in grote stallen die een paar honderd meter van het huis en de schuren zijn gebouwd; geen last van stank en ruimte genoeg. Het bedrijf heeft een eigen transportsector voor het vervoer van de slachtrijpe varkens en de meer dan 17.000 ton grondstoffen die ze jaarlijks verwerken. Ploegen, inzaaien, enz. gaat allemaal met GPS.

Binnenkort komt hun eigen voedermixstation gereed, zodat ze vrijwel alles in eigen beheer kunnen doen.

Acht splinternieuwe silo's van elk 57 ton, een grote elevator, een aggregaat van 200 Kw, twee moderne Volvotrucks, enz. enz. Over alles is goed nagedacht.

Marlie, de jongste, die we morgen willen bezoeken, is financieel deskundig en doet de boekhouding van het bedrijf. Daarnaast is ze filiaalhoudster van een bank.

Het buffet is heerlijk en eenmaal weer thuis halen we nog meer oude herinneringen op.

Zondag 30 juni

Ontbijt aan de keukentafel met eigengebakken brood. Jorn, nog steeds niet uitgepraat, heeft mij veel geleerd over het boerenbestaan in Ontario. Het blijft kriebelen bij de jongens, want hun korte vakanties besteden ze aan het oriënteren op mogelijke andere plekken voor een bedrijf. Het zal mij niet verwonderen wanneer we ze over tien jaar moeten opzoeken in Uruguay of Saskatchewan.

Gerda is inmiddels binnengekomen, want ze gaan samen brunchen.

Foto's voor de auto, afscheid nemen en dan verder naar het noorden waar Marlie met haar Hollandse Jan-Willem woont.

De hele regio is verdeeld in blokken van twee bij twee kilometer. Dus een ruime keuze aan wegen om je reisdoel te bereiken. Overal grote bedrijven, soms ook verwaarloosde waar ze zitten te wachten op een koper.

Hier en daar zien we koetsjes op het erf. Mennonieten of Amish.

We vinden de geitenboerderij van Marlie, maar helaas is ze nog niet thuis.

Langs een meanderende rivier met veel kajakkers bereiken we een aardige camping aan het meer en zien 's avonds een van onze mooiste zonsondergangen.

Maandag 1 juli

Canada Day, dé nationale feestdag voor alle Canadezen.

Rond koffietijd stappen we een grote schuur met 350 melkgeiten binnen. Prachtige nieuwsgierige beesten. Beiden zijn druk aan het werk, maar ook hier een enthousiast weerzien we krijgen meteen een rondleiding. De geiten heeft ze overgenomen van Jorn, die ze weer had geïmporteerd uit de VS.

Ze hebben al veel werk verzet. Het was een verwaarloosde boerderij met vleeskoeien. De omliggende grond stond vol houtopslag en het afgelopen jaar staken ze menig paasvuur in brand. Alles is nu voor het eerst ingezaaid. Melkstation, de tanks, de automatische drinkknippen voor de jonge geiten, alles zelf geïnstalleerd. Marlie banjert, net als haar broers en Jan-Willem, rond op 'the real Blundstones' en vertelt met dezelfde passie als haar broers.

Haar dagen zijn wel héél lang. 's Morgens om vier uur melken, daarna anderhalf uur rijden naar de bank, 's middags terug, melken en dan ook nog de boekhouding van het familiebedrijf. En nu ook zwanger!

Hier hebben ze nog geen huis, maar van een kantoortje en de paar ruimtes daarachter improviseer je snel een tijdelijk verblijf. Maar de tekeningen voor de nieuwe woning liggen klaar en het ziet er goed uit.

Haar Canadese vriendin met man en kinderen komen ook langs en samen gaan we aan de koffie met gebak.

Marlie's vriendin zet ons samen op de foto en we nemen afscheid van de jongste Steunebrink. We hopen ze allen nog eens terug te zien.

In het volgende dorp is een rommelmarkt op het plein. Daar ziet Maria een mooie lap met dezelfde kleurblokken als de kledingzakken en de tafel in de Zuidkaper! Eindelijk dus het bijpassende tafellaken. Het is Mexicaans, de verkoper is een Mexicaan, getrouwd met zijn Canadese liefde. Ontario is Internationaal...

Op het Bruce Peninsula nemen we de afslag naar een van de Indianenreservaten, rijden over een

smalle gravelweg naar het puntje van Cape Croker met vuurtoren en zien op de terugweg een jonge zwarte beer. Voor de foto weer veel te snel. Nog even geduld betrachten.

Aan de volgende baai in Lion's Head met hangende hoge kliffen boven het meer en is zowaar een camping municipal. Na een wandeling door het dorpje en de haven drinken we dagelijkse blikbier en laten we ons de couscous met vele soorten groenten goed smaken. Mijn kok is onbetaalbaar.

Dinsdag 2 juli

Op de camping staat een groepje fietsers uit Toronto. Ze hebben de afgelopen dagen de kliffen beklommen. Volgens de kenners, en dat zijn ze, zijn het de mooiste van Noord-Amerika. Omdat ze weer op de fiets stappen laten ze hun restanten Heinz sauzen, sesamololie en amandelmelk bij ons achter.

Na het ontbijt bijpraten met de buurmannen en dan naar de ferry voor Manitoulin Island. Gisteren veel tegemoetkomend verkeer dat huiswaarts keert na het lange Canada-weekend. De meeste mensen hebben kort of geen vakantie en trekken zoveel mogelijk in de weekenden de natuur in.

De bijna twee uur durende oversteek van Tobermory naar South Baymouth is rustig. Aan boord nog een Nederlands stel met hun kinderen en camper, uit Nijeveen.

Providence Bay aan de zuidkant is de komende dagen onze stek. De camping heeft mooie beschutte plaatsen aan de oever van het Lake Huron. Het is een verstillid dorpje zonder winkels. Enkel een ruimte waar je elke ochtend tussen zeven en half tien koffie kunt drinken. Voor de sociale binding van de plaatselijke bevolking. De meeste huizen lijken ons vakantiehuizen van mensen van het vasteland. Ook op de camping staan veel gezinnen uit Sudbury, een mijnwerkersstad op twee uur rijden van hier.

We wandelen, beantwoorden emails en genieten van een mooie zonsondergang boven het meer.

Woensdag 3 en donderdag 4 juli

Het weer is de volgende dagen mooi en stabiel. Overdag 25 C en in de nacht 16 C. Bijna geen wind en genoeg hout voor drie dagen kampvuur.

Wandelen, zwemmen, Maria kleren wassen en zonnebaden, ik foto's en reisverslag.

In het kleine haventje staat een gebouwtje met terras waar Glenn de scepter zwaait. Via de radio houdt hij contact met alle plaatselijke vissers op het Huronmeer. Allen sportvissers. Glenn leidt ons rondt, neemt alle soorten vis die hier gevangen wordt met ons door en zet ons op het terras met een paar albums vol foto's van de kanjers van dit jaar.

Er komt net een pensionado binnen die o.a. een zalm van bijna zeven kilo bij zich heeft. Hangend aan de unser wordt het beest Maria in de handen gedrukt voor een foto. Je moet maar durven als vegetariër.

's Middags krijg ik van de buurman op de camping een paar dagverse moten zalm. Zeker voor twee dagen. De structuur van het vlees is veel fijner dan van onze diepvrieszalm. Lekkerder dan dit heb ik zelden gegeten.

De komende dagen blijven we nog op het eiland en zaterdag dus naar de Powwow van Seguiendah.

**We wensen iedereen een hele fijne vakantietijd!
Hartelijke groet vanuit Providence Bay.**

